

AUTOPLASTIE

HORIA GÂRBEA în viziunea lui **Horia Gârbea**

Portretul artistului ca bătrîn cîrcotaș

Nu e scriitor, mai ales poet, să nu se creadă frumos și deștept. Eu nu sînt nici una, nici alta și mărturisesc că asta m-a ajutat în viață. Frumusețea e oricum trecătoare. S-a constatat că inteligența scade și ea în timp, lent ce-i drept.

Mi-am dorit să fiu mai inteligent decît sînt. Dar, oricîte teste am făcut, cu speranța că anterioarele fuseseră greșite, n-am trecut niciodată de 160 la IQ, cele mai multe rezultate oscilînd pe la 155-157. Ulterior m-am resemnat. E posibil ca valoarea IQ să fi scăzut între timp, dar acum îmi măsoar mult mai des tensiunea și glicemia, care iau valori tot mai impunătoare.

Cu vîrsta, am devenit destul de viclean ca să mimez un coeficient IQ chiar mai scăzut decît îl am, obținînd succese sociale destul de importante prin acest truc aparent nevinovat. Dacă aș fi avut un IQ de 170 mi-ar fi fost foarte greu să fac față existenței. Probabil aș fi ajuns matematician și n-aș mai fi putut sta de vorbă cu aproape nimeni.

Și totuși, coeficientul meu de inteligență, doar onorabil, dacă m-a ajutat să găsesc un loc în lume, mi-a dăunat foarte mult

în meseria pe care mi-am ales-o de bunăvoie, cea de scriitor. Am picat exact în intervalul de unde nu se recoltează marii autori. Cei cu adevărat importanți ori au un IQ amețitor, ca Goethe, ori stau rău la capitolul ăsta și inteligența nu le frânează instinctele, intuițiile, viziunile.

Un alt defect care mi-a blocat accesul la rafturile de sus ale literaturii a fost talentul literar. Încă de mic am avut o imensă ușurință de a scrie. Prin școala primară și liceu versificam perfect în orice formă fixă, rimele îmi veneau pe cap ca un blestem, scriam și proză și chiar teatru, ba și teatru în versuri, scriam în prozodie clasică și în limba franceză. Pe lângă faptul că unii colegi și prieteni mă credeau nebun, mă simțeam eu însumi foarte inconfortabil. Textele pe care le scriam nu aveau absolut nicio valoare, erau perfect rotunde, colorate și goale ca niște baloane de săpun.

Pe la 18 ani am început să mă lupt cu blestemul ușurinței și ușurătății, dar nu m-am vindecat niciodată pe de-a întregul. Și azi, când văd câte un scriitor care scoate în fiecare an câte un roman mediocru și două-trei volume de versuri decente, mă îngrozesc. Dacă nu eram un tip rațional, puteam ajunge și eu la fel.

Cu timpul, m-am disciplinat. Am ajuns, cred eu, dar cine nu crede lucruri bune despre sine, la un raport acceptabil între ușurința de a scrie și capacitatea de a opri impulsul de a da drumul textului. Dar mare scriitor n-am ajuns și nici nu voi ajunge.

Chestiunea ușurinței de a scrie nu m-ar incomoda prea tare, dacă nu aș avea un temperament conform cu zodia mea, adică Leu. Fiind, după cum zice zodiacul, în dreptul decadei mele, din miezul zodiei „scrupulos și vanitos“, iau foc imediat, sufăr de o manie a persecuției care mă face deopotrivă arogant și certăreț. Avînd la îndemînă arma scrisului fără efort, mă vîr imediat și inutil în polemici uitînd bunele sfaturi ale episcopului Thomas Newton de a te purta frumos cu dușmanii și blînd cu cei săraci cu duhul. Dar, mai ales, uit lucrul de care m-am convins pe mine însumi: nu există nicio metodă de a spori inteligența cuiva, cu atît mai puțin prin pamflet și imprecizie. Chestia cu *castigat mores* e o consolare mincinoasă a celor nestăpîniți, ca mine. Altfel, un bou bine biciuit cu ironii ar deveni doctor în filozofie.

O a treia sau a nu știu cîta trăsătură negativă, care îmi blochează adesea șansele de a fi un bun meseriaș, este instinctul social dezvoltat. În loc să stau acasă și să citesc, să traduc liniștit, să scriu fără grabă și luînd seama ca nefasta ușurință să nu mă împingă la exces, eu simt nevoia de a ieși în public, de a răspunde la comenzi (precum este cea căreia tocmai îi dau curs scriînd aceste rînduri). Pur și simplu nu-mi vine să refuz pe nimeni care mă roagă să-i scriu o prefață, să-i prezint o carte, să-i dau în timp scurt un articol.

Asta nu înseamnă că sînt un om cumsecade, departe de mine așa ceva! Dar mă enervează gîndul că voi avea parte de o relație tensionată, de ostilitate, de răceală sau conflict cu lumea. Evident, după ce am primit, de bunăvoie sau împotriva dorinței, să realizez lucrul respectiv, mă enervez pe mine însumi, dar și pe preopinent, văzînd la amîndoi – la mine și la el – tot ce au mai odios.

Una peste alta, aceste defecte și altele mai mărunte determină o iritantă nemulțumire față de mine însumi care vine în contradicție cu orgoliul natural, și el apanajul zodiei. Văzîndu-mă, în cicluri dese, cînd puțin valoros (cînd mă contemp lu), cînd foarte valoros (cînd mă compar), îmi pierd calmul și, ca să mă liniștesc, trebuie să scriu. Cad din nou în păcatul textului abundent.

În tot necazul, un noroc e că am descoperit traducerea literară, în care pot să-mi revărs dorința și ușurința de a scrie fără să bat cîmpii, consumîndu-mi energia textuală în chip util societății.

Se spune că vîrsta aduce înțelepciune. Eu nu cred deloc asta și, în cazul meu, lucrurile mi se pare că stau tocmai pe dos. ■